
Unierzyż, st. 2, gm. Strzegowo, woj. mazowieckie, AZP 43-59/3

Informator Archeologiczny : badania 33, 158-159

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

wej. Na głębokości około 100 cm od korony wału natrafiono w nasypie od strony majdanu na spalone pozostałości skrzyń w postaci dębowych belek, które leżały niemal bezpośrednio na wczesnośredniowiecznej warstwie kulturowej o miąższości od 15 do 30 cm. Szerokość wału w tym miejscu wynosiła około 4 m. Poza nasypem wału od strony majdanu warstwa kulturowa osiągała miąższość do około 1 m, co związane było ze spłynięciem w tym kierunku nawarstwień z majdanu.

W przeciwległej partii wykopu, od strony międzywala, odsłonięto fosę, która została wykuta w piaskowcowym podłożu skalnym (szerokość 1,5 m, głębokość do 1 m). Fosa ta została na pewnym etapie użytkowania grodu zasypana, a teren nad nią wyłożony kilkoma warstwami kamieni otoczakowych, które być może stanowiły rodzaj obejścia dookoła zewnętrznej linii umocnień.

Pod wczesnośredniowiecznym nasypem wału oraz poniżej nienaruszonej warstwy kulturowej natrafiono na pozostałości konstrukcji kamiennej, która zalegała w gliniastych warstwach wypełnionych węglami drzewnymi oraz pojedynczymi fragmentami naczyń wczesnobrązowych. Na tym etapie badań można ostrożnie przypuszczać, że mamy tu najpewniej do czynienia z pozostałościami nasypu pochodzącego z wczesnej epoki brązu.

Wykop VI przeciął drugi wał w południowo-zachodniej części grodziska. Zdecydowanie niższy niż na wale pierwszym nasyp był pozbawiony płaszcza kamiennego. Jego trzon stanowiły gliniaste, mocno zbite warstwy, w których zalegały resztki drewnianych konstrukcji wzmacniających. Również w tym przypadku nasyp nie był całkiem jednolity – miejscami udało się wyróżnić partie bardziej nasyczone rumoszem kamiennym. W tej części wykopu, która obejmowała drugie międzywale, wyraźnie zaobserwowano uskoki terenu schodkowo opadającego w kierunku wału trzeciego. Stok na tym odcinku został celowo ukształtowany w ten sposób – być może aby zwiększyć jego obronność oraz zapobiec nadmiernej erozji. Na „stopniach” tych zalegały spalone resztki drewnianych konstrukcji trzonu wału. Pozostałości drewnianych konstrukcji pochodzących zarówno z pierwszego, jak i drugiego wału przekazano do badań dendrochronologicznych.

W wyniku badań w sezonie 1999 pozyskano interesujący i różnorodny materiał zabytkowy pochodzący generalnie z okresu wczesnego średniowiecza (od X do połowy XIII w.). Ze strefy przywałowej oraz z samego nasypu wału wydobyto prawie 2300 fragmentów ceramiki, w tym fragmenty glinianych prażnic, 67 przedmiotów żelaznych, m.in. noże, fragmenty półkosków, krzesiwo, klucze, szczypczyki, gwoździe, 12 grotów strzał, 2 groty bełtów, 15 wyrobów z ołowiu (m.in. matryce), 5 wyrobów brązowych (m.in. sprzączki, pierścień), 2 przęśliki (w tym 1 z łupku wołyńskiego) oraz 1 złote okucie.

Najstarsze zabytki odkryte w nasypie wału głównego pochodziły z wczesnej epoki brązu (2 brązowe grociki do strzał, 1 sercowaty grocik krzemienisty, fragment wióra, kilkadziesiąt ułamków naczyń) oraz z okresu lateńskiego (9 fragmentów naczyń grafitowych).

Materiały i dokumentacja są przechowywane w Muzeum Historycznym w Sanoku.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Sprawozdaniach Archeologicznych”, „Acta Archaeologica Carpathica”.

Badania będą kontynuowane.

UNIERZYŻ, st. 2, gm. Strzegowo, woj. mazowieckie, AZP 43-59/3

- ślady osadnictwa z epoki kamienia (paleolit schyłkowy lub mezolit)
- ślady osadnictwa kultury trzcinieckiej
- osada kultury łużyckiej z epoki brązu
- osada wczesnośredniowieczna (VII-XII w.)
- ślady osadnictwa późnośredniowiecznego i nowożytnego
-

Ratownicze badania archeologiczne, przeprowadzone przez mgr. Zbigniewa Dłubakowskiego (autor sprawozdania, Funkcja Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Finansowane przez EuRoPol GAZ S.A. Drugi sezon badań.

Badania wyprzedzające budowę gazociągu tranzytowego rozpoczęto w 1996 roku i kontynuowano w lipcu i wrześniu 1999 r. w związku z kolejnymi fazami poszerzania zasięgu obszaru przeznaczonego do odhumusowania. Łącznie we wszystkich fazach prac przebadano powierzchnię ponad 75 arów.

Pod warstwą humusu, w centralnej części badanego obszaru, w pasie szerokości 25-40 m i długości ponad 80 m, wzdłuż osi północ-południe zalegała warstwa kulturowa w postaci szaro- lub czarnobrazowego piasku o miąższości maksymalnej około 30 cm. Na pozostałym obszarze pod humusem zalegała warstwa piaszczystego podglebia miąższości 5-15 cm. Pod warstwą kulturową i warstwą podglebia zalegała warstwa calcowego piasku. W warstwach pozaobiektowych znaleziono m.in. ponad 800 fragmentów ceramiki starożytnej, ponad 6000 fragmentów ceramiki wczesnośredniowiecznej, ponad 1500 fragmentów ceramiki późnośredniowiecznej i nowożytnej, ponad 160 zabytków krzemiennych, około 50 zabytków metalowych oraz 5 glinianych przęślików.

Podczas badań w 1996 i 1999 r. odkryto łącznie 223 obiekty nieruchome w postaci jam zagłębionych w warstwę calcowego piasku, z których 142 nie posiadało w wypełniskach żadnych zabytków, a pozostałe na podstawie znalezionej w nich materiału zabytkowego przypisać można różnym okresom pradziejów i wczesnego średniowiecza.

W obiekcie 158 (wym. 120 x 220 cm, głęb. 65 cm) o nieregularnych zarysach znaleziono zabytki krzemienne, które najprawdopodobniej datować należy na schyłkowy paleolit, a w obiekcie 205 (wym. 94 x 118 cm, głęb. 32 cm) o zarysie owalnym w planie i misowatym w profilu znaleziono krzemienne narzędzie mezolityczne. Jako obiekt 156 oznaczono górną część zgniecionego garnka kultury trzcinieckiej, który zalegał na boku, w warstwie piasku, wraz z kilkoma niewielkimi kamieniami, wylewem w kierunku południowo-wschodnim.

Łącznie 28 obiektów zawierało w wypełniskach ceramikę kultury łużyckiej i pojedyncze krzemienie. Wszystkie te obiekty miały postać jam o zarysach najczęściej nieregularnych lub owalnych, wymiarach od 17 x 25 cm do 192 x 378 cm i głębokości od 12 do 74 cm. Dwa największe obiekty (106 i 162) interpretować można jako pozostałości domostw, a pozostałe pełniły funkcję bliżej nieokreśloną. Na podstawie ceramiki osadnictwo kultury łużyckiej na omawianym stanowisku datować można na III/IV oraz V i zapewne VI okres epoki brązu.

Z wczesnego średniowiecza pochodziło 50 obiektów. Były to jamy o zarysach w planie najczęściej nieregularnych lub owalnych, w profilu nieregularne lub nieckowate o wymiarach od 21 x 30 cm do 318 x 322 cm i głębokości od 8 do 92 cm. W wypełniskach znajdowano fragmenty naczyń glinianych w liczbie od 1 do 296 oraz sporadycznie polepę, fragmenty kości zwierzęcych i pojedyncze krzemienie. Ponadto w obiektach 51, 78 i 149 znaleziono fragmenty prążnic, w obiekcie 127 fragment przęślika i paciorek szklany, w obiekcie 147 przypuszczalnie ciężarek kamienny, a w obiektach 73-75 fragmenty przedmiotów żelaznych. Cztery największe jamy mogły być pozostałością obiektów mieszkalnych. Kilka obiektów o wypełniskach zawierających spaleniznę, węgiel drzewny i liczne kamienie służyło zapewne jako paleniska. Osiem najmniejszych obiektów interpretować można jako jamy po słupach. Pozostałe obiekty mogły pełnić różne, bliżej nieokreślone funkcje. Na podstawie ceramiki początek osady wczesnośredniowiecznej datować można nie później niż na VIII w., a koniec na XIII w.

Materiały i dokumentacja są przechowywane w SOZ województwa mazowieckiego, Delegatura w Ciechanowie.

Badania nie będą kontynuowane.